

הלכות בית הכנסת סימן קנ"ג

ביאורים ומוספים

116) שם כתב בשם שו"ת רעק"א (קמא סי' קמו) שהיינו דוקא בשטר הכתוב בכתב ידו, אבל שטר שנכתב על ידי איש אחר לכל הדעות אינו כלום, כיון שיתכן שסופר הדומן לו ולכן כתבו כבר עתה אף שעדיין לא הקדישו, ואם היה הנותן שכיב מרע, אף אם השטר כתוב בכתב ידו אינו הקדש, כי יתכן שכתבו עתה משום שחושש שאחר כך יחלש כוחו ולא יהיה בכוחו לכתוב.

[משנ"ב ס"ק צט]

שכן הדרך לעשות ספר-תורה על מנת כן להניחה בבית-הכנסת שיקראו בה רבים, ולשתקה מנחת שם עד יום פקד הקצלים אותה לקח לביתו⁽¹¹⁷⁾.

117) ובטעם החילוק כתב הש"ך (יו"ד סי' רנ"ט ס"ק ו) בשם שו"ת שארית יוסף (סי' נא), שבזמנים אלו עיקר כתיבת ספר תורה הוא כדי להניחו בבית הכנסת שיקראו בו רבים, וגם מחמת שקדושת ספר תורה גדולה מאד, אין ראוי להניח ספר תורה בכל מקום, וממילא מכך שהניחו בבית הכנסת אין ראיה שהקדישו, מה שאין כן כלי כסף אין המנהג להניחם בבית הכנסת, ואם לא היה מקדישם לבית הכנסת לא היו מניחם שם, אלא היה מביאם לבית הכנסת בשעת הצורך ואחר כך לוקחם לביתו. טעם נוסף כתב בשו"ת אגרות משה (אורח ח"א סי' נ"ב ענף א), שאין לומר שלאחר שטרח הבעלים והוציא מממונו כדי לקיים מצות עשה של כתיבת ספר תורה, יאבד מצוה זו בידיים על ידי שיתן את ספר התורה לבית הכנסת, שהרי דעת הרעק"א (בהגהות ליו"ד סי' ע"ר ס"א) בשם התורת חיים (סנהדרין כא, ב), שהנותן ספר תורה במתנה גמורה לבית הכנסת מבטל בכך מצוה זו, וכן ביאר המגן גבורים (שלטי הגבורים ס"ק ו). והוסיף האגרות משה שם, שאפילו אם לא ידע הבעלים דין זה, נחשב הדבר כהקדש בטעות.

[משנ"ב ס"ק ק]

ואפילו יש עדים מקני אותה העיר דנתנה לצבור, לא מקני, דנזקעין בעדותם⁽¹¹⁸⁾.

118) אמנם כתב השו"ע (ח"מ סי' לו סכ"ב) שעכשיו נהגו לקבל עדים מהקהל על ההקדשות ועל כל עניניהם, וכשרים אפילו להעיד לקרוביהם כיון שקיבלום עליהם. וראה הפתחי תשובה (ח"מ שם ס"ק יד) שבזמננו אחר שהתפשט חיבור השו"ע בעולם, נקבע מנהג זה לדורות אף במקום שאין מנהג קבוע בזה [אך הוסיף, שאם ראובן שהחזיק שספר התורה הוא של אבותיו אינו בן העיר הזאת, לא מועיל עדות הנוגעים בדבר, כיון שלא קיבל עליו את מנהגם]. וכתב הכף החיים (ס"ק קס"א) שלכן לא סיים השו"ע כאן שאין העדים נאמנים [וכפי שהביא בבית יוסף כאן בשם מהרי"ק, שהוא מקור הדין]. כיון שכבר פסק שעכשיו נהגו לקבל עדות מהקהל, וכן כתב בשו"ת עין יצחק (אורח ח"א סי' ט אות ט) שמועילה עדותם אף להוציא.

[משנ"ב ס"ק קא]

שנשתמש בהם⁽¹¹⁹⁾. עין לעיל בסימן קמ"א סעיף א פה"ה, ב"מ שנהגו בירוקה, מה שכתבנו בזה⁽¹²⁰⁾.

119) ואם עדיין לא השתמש בהם הדיוט, כתב לעיל (סי' קמ"א ס"ק יד) שמדברי הרמ"א שם משמע שמוותר, ואף שהמג"א מצד שכל שנעשו לצורך הדיוט, אף אם לא השתמש בהם עדיין אסור, הנהגה להקל אין למחות בידו, כי כך משמע מכמה אחרונים.

120) שם כתב (ס"ק יג) שנחלקו אחרונים אם מותר לעשות מדברים המשך בעמוד הבא

[משנ"ב ס"ק צג]

אכל אם רוצים לבנות בית-הכנסת קבוע ורשאים, ואין פנה משום דרכי שלום⁽¹²¹⁾.

110) ואם הקדיש היחיד את ביתו לרבים וסילק את עצמו מלהנהיגו, ומסר את כל עניני בית הכנסת לגבאים ולנבחרים הציבור, כתב בשו"ת מהרש"ם (ח"ג סי' קס"ח) שאין דינו כבית כנסת של יחיד, אלא כבית כנסת של רבים.

[ביה"ל ד"ה מי שהיה]

דקא מקור האי דינא נובע מדין צדכי תצרות, דחששו חכמים מפני דרכי שלום⁽¹²¹⁾.

111) במבואר בשו"ע לקמן (סי' שס"ג) שאין לשנות את מקום העירוב מהבית שרגיל להיות מונח בו מפני דרכי שלום, וביאר המשנ"ב שם (ס"ק כז) שהתוס' פירשו שיחדשו ששיתן את מקום העירוב משום שבעל הבית היה גונב פת מן העירוב, ומתוך חשד זה יבוא לידי מחלוקת עמהם [וראה שם פירוש אחר לחשד בשם רש"י].

[משנ"ב ס"ק צה]

דעכשו המנהג פשוט ששפארים ב"רשות בעליהם⁽¹²²⁾.

112) ולענין המנהג בזמננו, כתב בשו"ת חלקת יעקב (אורח ח"א סי' מג) שהמנהג השתנה, וכשארם נודב חפץ דעתו ליתן אותו לחלוטין לרשות הקדש, ולא עולה על דעתו שיהיה ברשותו למורכו אם ירד מנכסיו, וכן כתב הכף החיים (ס"ק קג) שהמנהג עכשיו ברוב המקומות שהנותן חפץ לבית הכנסת ורוצה שישאר ברשותו, עושה תנאי בשטר עם הגבאים, והכל לפי תנאו.

[משנ"ב ס"ק צז]

[ועין במגן אברהם סעיף קטן מד מה שהעיר בזה בחשן-משפט סימן פ"א סעיף י"ח⁽¹²³⁾, ובדברי הש"ך שם יתרון קשיחו, כמו שכתב במחצית השקל⁽¹²⁴⁾ וכו', עין בחשן-משפט סימן רנה בפתחי תשובה⁽¹²⁵⁾].

113) שכתב שם הרמ"א שאם נמצא אצל אדם לאחר מיתתו שטר חוב שכתוב בו ששטר זה של פלוני, אומרים שכתב כן כדי שלא להשביע את עצמו [שלא יחשבו שהוא עשיר], ואם כן גם כאן נאמר שכתב שהקדיש כלים כדי שלא להשביע את עצמו.

114) שרק כשכתוב כן על שטר החוב עצמו שהוא של פלוני, אומרים שעשה כן כדי שלא להשביע את עצמו, כי כל הוראה את שטר החוב יראה שכתוב עליו ששייך לפלוני, אבל כשכתב כן לעצמו בפנקסו שאין רואים זאת אחרים, אומרים שכתב כן באמת, ולכן כאן שמצאו כתוב אצלו בפנקסו שהקדיש כלים ולא על הכלי עצמו, אומרים שבאמת הקדישם.

115) שכתב כן בשם שו"ת חתם סופר (ח"מ סי' קל"ז) שקשה להוציא ממון על פי דעת הש"ך שהיא דעת יחיד [שהרמ"א והסמ"ע והב"ח ועוד אחרונים חולקים עליו בזה], ועוד, שגם כשכתב על פנקסו כן, יתכן שעשה כן כדי שלא להשביע את בניו שיבידקו לאחר מותו בעיזבתו ויראו מה שכתב בפנקסו.

והמאמר מרדכי (ס"ק ב) חילק באופן אחר, שאין אדם כותב שחייב להקדש כדי שלא להשביע את עצמו, משום חומר הקדש תעון נודרים, וגם שהוא כעין זלול בהקדש, שהרי יכול לכתוב שחייב להדיוט ומה לו לכתוב שחייב להקדש. והמקור חיים (לבעל החוות יאיר, בסעיף זה) תירץ, שאין אדם כותב שחייב להקדש כדי שלא יראה כעשיר, כי אודבה משום כך יחזיקוהו לעשיר שנודב לצדקה.

[ביה"ל ד"ה יש מי שאומר]

עין בחשן-משפט סימן ר"ב בפתחי-תשובה סעיף קטן י"א מה שכתב בזה⁽¹²⁶⁾.

הלכות בית הכנסת סימן קנג

מי שאומר, שקלי הקדש של כסף (צד) שנתגז להביאם תמיד לבית־הכנסת בנתיים (צה) אין יכולים להוציא (כס) [כס] לחלין ולמכרם, והקהל יכולים לתפושם שישארו בתחזקת הקדש אחר מיתת המקדיש: יט *יש מי שאומר, (צו) שאם נמצא אחר מיתת אדם כתב כתוב שהקדיש בלים, ואין עליו עדים, ולא מסרו לקהל, אפלו הכי (צז) הרי הקדש: כ ייש מי שאומר, שספר־תורה שהחזק שהיה (צה) של אבותיו של ראובן (צט) אין העבור יכולים (ק) להתחזק (כט) בו: כא *אין לקנות מעילים (קא) ששנתמש בהם (לו) וְלֹא (קב) הדייט (קג) לתשמיש קדשה. הגה (קד) *אסור לעשות

שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה

וְכִדְאִיתָא בְּסוּף סִקָּה כ"ו, עַל שֵׁם, וְהוּא פְּשׁוּט. וְעַל בְּשִׁאלַת לְעִבְרִין דְּמִי שְׁתַּחֲוֵי
בְּמַעֲנֵה עַמִּי צְבוּר אֶפְלו פ"א וְזֶה, וְהִי שְׁקִיבָה הַתְּלֻמָּה נִרְמַמֵּיד שָׁנָה תַּחֲצִי וְלֹא מִחוּ
בַּז אִין מַעֲבִידִין אוֹתוֹ חִינּוּ, עֵין שֵׁם וְהִסְקֵנּוּ עַב וְכֹאדֵת לְצִדִּיק סִימֵן טו וְהוֹרַעֲרֵסֵת
סִימֵן ט, כִּיכ מַחֲבִיב, וְכִיכ כ"י בְּשֵׁם הַרְבֵּיין סִימֵן שְׁפֹד־מִי שְׁתַּחֲוֵי בְּהוֹלָה וְסִקָּה
יֵד וְשֵׁלֶת מַעֲט, וְהִנֵּה שְׁתַּחֲוֵי לְאִשְׁתֵּי, לֹא הִסְפִּיד וְתַחֲנִי וְצִדֵּי שְׁתַּחֲוֵי לְמִי
שְׁשֵׁלֶת, ע"ש. וְעַל לִקְוֵן סִימֵן, וְעַל מִשְׁכִּיבֵת כְּנֵהֵי סִימֵן טו: מִי שְׁתַּחֲוֵי בְּמַעֲנֵה
סִקָּה שְׁנִים וְכֹן מִסְלֵא מִסְלֵא הוּא וְזֹכֶה בָּהּ, וְיָצִי אִם שְׁשֵׁלֶת קָצֵת וְסֵן כ"ו, וְעַל
מִשְׁוִיָּה דְּכִרְמִישָׁה סִימֵן א: [טז] לְחִלּוּן, עֲבַהֲטֵי וְעַל מַסְחִיב בְּשֵׁם אִתֵּל לְצִדִּיק
הַתַּחֲנֵה לְמִשְׁכֵּן שֶׁן עֲבִיר-מִסְכֵּבֵת מִסְכֵּת מִקְרָקֵת בְּכֻסָּף וְאִתֵּר וְסֵן קָאֵה: שְׁשֵׁלֶת, כִּל
לְשִׁקָּה אֶפְלו הַסָּף וְהַחֲצִי אֶרֶץ, ע"ש: [טז] הַרְוִיט, וְעַל בְּעִיר-עֲבִיר: וְעַל
שֵׁן שְׁתַּחֲוֵי הַסָּף מַסְכֵּת כִּלִּים לְהִיֵּד מִכְנֵה מִכְנֵה אִשְׁתֵּי, וְכִיכ מוֹר וְעִיר-עֲבִיר:

פאר היינט

כשרוצים להטביר המצור, נעזר במספיקה, אבל אם בא אחר לנפות במצור, וגם הראשון יצטרך במצורו אינו יכול לעקב ע"י, אף-על-פי דקצת שהיה מחפזליו בכה"ג הראשון מחפזליו בפניה השני אם י"ה אינו יכול לעקב, הראויה ח"ב סימן ע' חכרה שהיו לזקרון בבית עשיר בפה שנים ואח"כ רוצים ללמד כח' חרשים בבל בית ובות, וא"ם פשוט לשנות, בארבע עשר ה', ע"פ ח"ב סימן ע"ט: ויבשרו המנהג פשוט ששנאים בשרות בעליהם, דק"י באלול התתה עליהם, מ"א. וט"ו בתב: שמתה ונאיתי שפגור אדם המתה בים סית לכה"ג הם מתנין בריים שראינו לחלוטין, וא"כ אותו שלא התנה איהו דאפסיד אנפשה, ע"ש: (כט) ב'ו. אפילו צדקה לא מקב' מב' אותה העיר וכמ"ש בח"מ סימן לו. ישוב שלא היה לצבור סית ונקראו בסית של חזיר, ואין צ' נקרא העבור כ"ה סית, וטעמו שח"מ שנתקן שנקרא דוקא בסית שלו, ואין לו חזקה, ודא"כ מה שנתנה, וימים אין למעט פבור ס'ו חזירי אלא נקראו בכל שבת סת

אחת, במיוחד ס"י קפב: (ל) הדיט, עין בחותמאיר ס"י קסא, תידאחה

באור הלכה

רַבִּי (שְׁלוֹמִי 111), וְהוּא טָרֵן בֶּם כְּהֵן: * יֵשׁ מִי שֶׁאֵמֵר שֶׁאֵם נִמְצָא וכו', עֵין בְּחִשּׁוֹן מִשְׁפָּט סִימֵן רַג בְּפִתְחֵי תִשְׁבּוּהָ סִימֵן יֵאָמַר מִה שֶׁפָּתַח בְּהֵן 116): * אֵסוּר לַעֲשׂוֹת מֵאֲחָזֶן זִוְנֵה וכו'. עֵין בְּמִשְׁנֵה בְּרוּרָה. וְהָפֵל מִקֹּם מִסְפָּא לִי. וְהָיָה בְּשֶׁהֲדִישָׁה אֵין אִנּוּ מִקְבְּלִין מִצִּנָּה, מִכָּל מִקֹּם

משנה ברורה

אחר. ודעה לומר, בבית של יחיד, אכל אם רוצים לבנות בית-הקנסת קבוצ רשאים, ואין בזה משום דרכי שלום¹¹⁰ (לבוש): **י"ח (צד) שנהגו להביאם וכו'.** בגון מנורות להדליק בהם, או תכשיטים לתלות על ספר-תורה: **(צה) אין יכולין.** מיהן שלא פירשו (עט) בהדיא דנותנים זאת רק בתורת שאלה בעלמא, משפיע פשוט שנשארים ברשות בעליהם¹¹¹, ואם יפן המביאים את הכלים קדשה. (פ) ומכל מקום, יותר טוב להתנות בהדיא בשעת הבאה לומר, שנמצא בביתו בין שטותיו: **(צז) הוי הקדש.** ודאי הקמה להעיר בזה מחשך-משפט סימן פא סעיף יז¹¹², ובדברי הש"ך בדרך להוציא ממון, והרבה אחרונים סוברים שם ולא פה"ש¹¹³, עי' אבותיו. ומנחת בבית-הקנסת: **(צט) אין העבור יכולים.** ולא שנהגו להביאם בבית-הקנסת, המובא בסעיף יח, דאין הבעלים לעשות ספר-תורה על מנת כן להניחה בבית-הקנסת שיקראו בה ר' (פס) ואפילו היתה לבלשה מעליו של צבור ולא הקפיד, לא אמרו להתלוי המעליו מספר-תורה אל ספר-תורה, הן של יחידים הן של שאני יודעין בברור שבתחלה לא היתה לתלושין, רק שהשאלה לזמן רב מסתמא כבר התליטה להקדש; אכל בהנחתה סתם, אמרין במגן-אברהם סעיף-קטן כב שכתב, דמנהג העולם היה למכור שנהגו כן הוי לה כאלו התנו מתחלה בהדיא שלא תחול קדשתו ומכל מקום לסתחלה בודאי טוב להתנות בהדיא שאין נותנה לתצבור, לא מהני, דגועין בעדות הם¹¹⁴; ואפילו אם ירצו לסלק עי' ויבשרה כמותה [אחרונים]. ישוב (פד) שלא היה לצבור ספר-תורה היתיר שיש לו חנקה שיקראו בוקא בספר-תורה שלו, אין זו חנקה עין שם. ומכל מקום (פס) אין למעט כבוד ספר-תורה של תיחיו בהם¹¹⁵. עין לעיל בסימן קמו סעיף א פה"ש, במשנה ברתה, מ לעבודת-גלולים, ובה אפילו בדיעבד אסור¹¹⁶, ועריך למכור ולחזור ולשכתבנו למעלה בסימן קמו סעיף א במשנה ברתה¹¹⁷, וספרי פסו לעשות מהן טלית, דמאיסי כמו בגדי אליל, וקל-חומר דאסור על ספר-קדש שלנו ויחידושי רע"א: **(קד) אסור לעשות וכו'.**

שער הצדק

(עט) באור הגר"א: (פ) עין לקמן בסעיף כ ב"י: **(פא)** בן משמע מטי"ו והשני' יצחק חולק על רש"י: **(פב)** ט"ו: **(פג)** משה' יהודה ואלה רבה חתראצו השני וכן משמע מהגר"א: **(פד)** וזאם תה' להם ספר' חור' אחרת ואף על פ"י' בן קרא בשל יחיד, חזקה שיש עמה טענה היא, וכמבוא' בחשין' משפט שלי' קמ"ט בנ"א: **(פה)** טב"א' ב"רם ואלה רבה בשם בגימין זאב, וגם תר"א ודחשין' משפט סימן קמט מורה לזה, וכן משמע בסרי' מגדום, הלא כמו שפיתב' המפרשים שם בהג"ה דהרמ"א חולק על בגימין זאב:

הלכות בית הכנסת סימן כנג

(לא) (קה) מאתנן זונה או (קו) מחיר פלב דבר של מצוה (קז) כגון בית הכנסת (קח) או ספרותה. ודוקא (קט) מהאתנן עצמה, אבל אם (קי) נתנו לה מעות פאתנן, מטר לקנות בהן דבר מצוה, ולא מקרי זונה *אלא (קיא) אסור ערוה, *אבל אלו הפגניות הקדושות *שפוקדושות דבר מטר לקבל מהן (רי) ירוחם נביא ח"א: **כב** *אדם (קיב) *שהוא רגיל בשום מצוה, כגון גלילה, וארעו (לג) אנס או עני ונתנו הקהל המצוה לאחר, ואחר כך העשיר ורצה שיתחזיר לו המצוה: אם בשעה שנתנו הקהל המצוה לשני (קיג) היה ספוק ביד הראשון לתת מה שהיה נותן ככל שנה ולא חפץ בה, (קיד) ונתרצה הוא עם שאר הקהל לתת לאחר, אבד זכותו, *אבל אם בשנתנו לשני לא היה ביד הראשון ספוק לתת מה שהיה נותן, ועתה שיש בידו רוצה לזכות במצותו ולחזור ולתן מה שהיה נותן תחלה, (קטו) *חוזר למצותו:

באר היטב

הרבה להקשות עליו, ע"ש, וע"ל סי' קמו ס"ק ד מש"ש: (לא) מאתנן זונה. אם בא עליה ואח"כ נתן לה מטר, נתנה היא לו אתנן מטר, נתן לה ואמר יהי אעלה עד שאבוא אליך, בשיבוא אליה אסור, ואם קדמה והקדישנה לכהן ע"מטר, נתן אתנן לזכר אסור, אמר לוונה הילך טלה והבציל לסלוגי אסור, ואם

באר הגולה

אפשר שיעל-פל פנים אסור להשתמש בה בחל, כיון שאסור זה אינו אלא מןרפנן לא אלים לאסוקי נרה מכל וכל וצריך גינה, וצריך עיון: *אלא אסור ערוה, עין במשנה ברוה, והנה דעת הרמב"ם דלא מקרי אתנן אלא בשקנה בנות האסור לאו או כרת, אבל אם בריאה האסור לא היה לאו וברת, אף-על-גב שכתב נבזלה לחכי בריאות או לחכי לארין ונעשית זונה, אף-על-פי-כן אין אתננה אסור; ודעת התוספות, וכל שנעשית זונה מקרי אתננה אסור בכל גווי, כיון שנתן לה בתורת אתנן, ודעת האחרונים, בהנהגת בית הכנסת נקטינן בכל אלו הסלמות לקלא, כיון שאינו אלא מןרפנן: *אבל אלו הפגניות וכו', לבאונה אין להקל בזה אלא בקדשה פסקתה לישראל לבד, אבל אותן הזונות היושבות בבתי הקדושות ששקדויות עצמן לכל, אין להקל לפי דעת התוספות הנ"ל דכבידא להו דכל שנעשית פעם אחת זונה על-ידי ביאת אסור, שוב אפילו נבזלה אסור-כך להמטר לה אתננה אסור, ואסורן בבתי הקדושות ששקדויות עצמן לכל, כדאי נעשית כבר זונה מביאת עובד-גלולים ועד (וכמבאר באבן-העזר סימן ו), ואסורן אפילו ודע לט דהאתנן הזה קבלה מישראל, נמי שם אתנן עליה, ואפילו לנעת הרמב"ם דכבי שיהא האתנן נוקא מביאת אסור, גמ-כן יש להחמיר על-גל-פנים בעיר שרבה עובדי-גלולים, ודמילין דהאתנן בא מן כל וכן שלא ידעין בברר שקבלתו מישראל: *שפוקדושות דבר, משמע מלשון זה, דאי לאו האי טעמא היי מחמירין בדבר אף-על-גב שלא נודע בברר שהוא מאתנן שנתן לה, והטעם, דמילין הכל חפציהם הוא מאתנן זונה, ובעין דהיה רבבא-קמא ק"ג לעגן מוכסין, עין שם: *שהוא רגיל, עין במשנה ברוה, ועין בחשון-משפט סימן קמט בפתח-השוקה מה שכתב בשם שער-המשפט שהביא מספר חסידים דאם אחר רוצה להוסיף במעות הקדושות בידו נאם לא שנוי לו הקהל בפרוש גם בענין זה, וליק יחזיקהא שיהא לא הוסיף במעות על הראשון, או דמירי שזכר להראשון בפרוש שלא יחזיקהא אחר וכול להוסיף עליה, אכן בחשון-משפט סימן קמ"ז ח"ד סימן יא מבאר דלא כדבריו, עין שם, וצריך עיון למעשה: *אבל אם בשנתנו לשני וכו', לא דוקא לענין גלילה, דהוא הדין האסור שיש לו חזקה שיתפללו העבור בביתו, ומתוך אנס שפאנס בעלי-הבית הכרחו להתקבץ במקום אחר, לא אבד חזקתו, וכשיצטרף האנס יתפללו שם [תשובת ראנ"ח וע"ת], וכן כל כיוצא בזה: *חוזר למצותו, לבאונה אפילו העשיר הראשון בחוף זמן שקדוהו השני, נמי חוזר למצותו ספק, דמקרא דכחן דולו שארע לו אנס ביום-הקפדוים ומנו אחר חתמוי חוזר לעבורתו ספק בשעת-הקפדוים: ואורות הפלוגמין, מסתבא שישלם כפי ערך הנמן שיש צדן בהשנה, אימא בבית-יוסף בשם הרמב"ם דאין שך ירשה במצות, אלא כל מי שימין יותר לצדקה הוא החובה, עד כאן לשונו, ועין בבגות-השו"ת שכתב, דאם היה המנהג בעיר שכל מי שהסדוקוהו קהל באינה מצוה חרי הוא לו ולנרעו, נעשו כמנהגם, עוד כתב, דאם קנה מצוה לממן קצוב וסת תוך הזמן, יורשיו נכנסים במקומו לממן הקצוב¹²⁸, ועין בבבב"י יוסף אורח יב מה שהביא בשם תשובת פנסת הגולה דהבן גם סתת אביו במצות, ואין בנדי אותה תשובה לענין בה¹²⁹, ועין בספר חקרי-לב בסימן טו מה שהאריך בזה¹³⁰.

שער הציון

(פו) מן-אברהם ושי"א: (פז) גמרא: (פח) גמרא: (פט) שם: (ף) דל כל בית הכנסת דיום בבית הכנסת, מבאר הרמב"ם פרק יא מהלכות תפלה: (פס) דאי נתן לה ספרותה כאתננה, אפשר דאין חל על זה שם אתנן ומטר לקרות בה בעבור, עין בבב"י גמרא, ועין בסימני רבנו ירחם, נתיב כג חלק א, דמשמע להספ, וצריך עיון: (פג) מן-אברהם: (פד) דעת התוספות ואשר פוסקים, ודע, דנהג אף דאם היא מן-ידי בריאות מכל מקום אתננה מטר¹²⁶ [אחרונים]: (פל) הרמב"ם: (פז) גמרא: (פז) וכן כתב הגמרא דאין בנדי וסתק גמ-כן מנהג: (פז) מן-אברהם בשם ראנ"ח: (פז) אחרונים:

הלכות בית הכנסת סימן קננ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק קיא]

דקינו חזקי ברייתא⁽¹²⁴⁾, ויש אומרים דהא דהין חזקי לאו⁽¹²⁵⁾.

(124) כלומר מטעם שאין תופס בהן קידושין, ואף בביאת נכרי או עבר וכן ביבמה שנבעלה לשוק שאיסורין רק בלאו, נעשית זונה כמבואר בשו"ע (אהע"ז סי' ו' סי"ח) ובביה"ל (ד"ה אבל אלו), כיון שאין תופס בהן קידושין, וכמבואר בבית שמואל (שם ס"ק כא).

(125) ולענין חיובי עשה, כתב המנחת חינוך (מצוה תקעא אות י') שלדעת הרמב"ם נראה שגם בהם הוא אמת, וכמו לענין איסור לכהן שנחשבת זונה גם בחיובי עשה, וכן צידד הפמ"ג (א"א ס"ק מח).

[שעה"צ ס"ק צג]

נדע, דנהא אף דגם היא חזקי ברייתא טבל פקס אהנה טק⁽¹²⁶⁾.

(126) אמנם בספרו ליקוטי הלכות (תמורה דף כט) כתב שאתן נידה שאינה אשתו, יתכן שהוא בכלל אתן זונה, שגם היא בכלל ערה כל זמן שלא טבלה. וביאר שם (עין משפט אות ל') שדוקא באשתו נידה אמר רב (שם כט, ב) שאין זה אתן, משום שהתמעט מיונה ולא אישה, מה שאין כן בפניה נידה, וכן לטעם רש"י (שם) שאשתו נידה אין זה אתן משום שמותר באשתו לאחר זמן, היינו דוקא באשתו שמומנת לטבול כשיכלו ימי נידותה, מה שאין כן כאן. וסיים, שמה שסתם כאן במשנ"ב להקל הוא על פי דברי המחצה"ש שמיקל בזה (וכן כתב המנחת חינוך (שם) שאין זה אתן כיון שמוותרת לו כשתטבול, וכן נוטה דעת הפמ"ג (א"א ס"ק מח), וכן כתב הערוך השלחן (העתידי ה"ל איסורי מזבח סי' נו סי"ח), אך מצא אחר כך בתפארת ישראל שהחמיר בזה, ולענין הלכה נשאר בצריך עיון.

[משנ"ב ס"ק קיב]

ובתשובת רדב"ז חלק ד סימן יא כתב, דאפילו לא תישווה בפרוש, אלא כל ששחוקין זמן רב ושהקל לא מחו, הרי חזקה⁽¹²⁷⁾.

(127) ולענין מי שהתחיל לתקוע או להתפלל לפני העמוד, כתב לקמן (סי' תקפא ס"ק יא) שאפילו אם לא עשה כן אלא פעם אחת, אין ליתן את המצוה לאדם אחר, ואף אם חלה והעמידו הקהל אדם אחר במקומו, לכשיחזור לבריותו יש לחזירו למצוה.

וקהל ששכרו חזן לשלש שנים, במקום שיש מנהג שלאחר הזמן מסתיים תפקידו, כתב לעיל (סי' נג ס"ק פו) שרשאים הם למנות אחר במקומו. אבל במקום שבו אין מנהג כזה, אין לסלקו לאחר שתמה תקופת השכירות, כדי שלא יבוא לחושדו שאינו ראוי, ואם התנו במפורש שלאחר הזמן יפסיק, יש למנותו מחודש.

[ביה"ל ד"ה חזר למצותו]

עוד כתב, דאם קנה מצוה לזמן קצוב וקת תוף הזמן, ירשיו נכנסים במקומו לזמן הקצוב⁽¹²⁸⁾ וסי', ואין בדין אותה תשובה לענין כה⁽¹²⁹⁾. (עין בספר חקרי"ל בסימן טו מה שכתבתי בזה⁽¹³⁰⁾).

(128) ולמכור לאחר את המצוה שקנה, כתב במשנ"ב לעיל (סי' עו) שרשאי לעשות כן, ככל דבר הקני לאדם שרשאי להעבירו לאחר. והוסיף שם, שמימי אינו רשאי למכרה לאדם שאינו הגון כמותו, שאין המצוה קניה לו אלא על דעת שאם ירצה יוכל למכרה לאדם הגון כמותו.

(129) שם כתב שזין זה מבואר ברמב"ם (פ"א מהל' מלכים ה"ז) שכל השררות והמנויים שבישראל הם ירושה לו ולבנו ולבן בנו עד עולם, והוא שיהיה הבן ממלא מקום אבותיו [וכמובא במשנ"ב לעיל סי' נג ס"ק פג]. והוסיף, שכל זה דוקא במקום שממנים אנשים בסתם לכל ימיהם, שאז ממילא הבן זוכה במינוי, אבל במקום שהמנהג שהמינוי הוא לזמן, אפילו לא קבעו זמן בפירוש, הולכים אחר המנהג. ולענין אם יש ירושה בהרבעת תורה ודיינות, ראה במשנ"ב שם שהביא בזה מחלוקת, וראה מה שכתבנו שם לענין המנהג בזמנינו.

(130) שם כתב שגם במינוי שאינו של שררה אלא של כבוד בלבד יורש הבן את האב, כמבואר בספר החינוך (מצוה תצו), ומה שכתב המרדכי [שהביא הביה"ל לעיל] שאין ירושה במצוות, כוונתו למצוות שנהגו לקנותן במעות, ולא למצוות שניתנות במתנה. ומה שכתב בשו"ת מהרי"י בי רב (סי' מט) שדברי המרדכי שאין ירושה במצוות נאמר אף על הניתנות במתנה, כוונתו למצוות שאינן של שררה וכבוד, כגון גלילה או יין להבדלה, שבזה אין בני קודם לכל אדם.

המשך מעמוד קודם

כתב לעיל (שם) שכך מצדד הא"ר. והוסיף, שעל כל פנים בודאי שאם כבר עשה מתשמיש הדיוט תשמיש קדושה והשתמש בהם, אסור להורידם בקדושה ולעשות מהם 'תשמיש דתשמיש', ובטעם הדבר ביאר בשעה"צ שם (ס"ק יז) שאף שאנו מחמירים שלא לעשות קדושה מתשמיש חול, מ"מ אין זה דין פסוק.

[משנ"ב ס"ק קג]

אבל למצוה שח"י⁽¹²¹⁾, וקמו שכתבנו למעלה בסימן קמו סעיף א ב"שנה ברייתא⁽¹²²⁾.

(122) ודוגמא לזה כתב לעיל (סי' קמו ס"ק יג) בגון כיס לטלית, והוסיף, שהבית הלל והא"ר כתבו שמותר אף לעשות ממנו טלית עצמה. וכן להקדיש בית של הדיוט עבור בית כנסת, כתב לעיל (ס"ק מח) שמותר אפילו לכתחילה, כיון שבית כנסת אינו תשמיש קדושה אלא תשמיש מצוה.

(123) והוסיף שם (ס"ק יג), שמדברים העשויים לתשמיש מגונה, כגון מכנסים וכדו', נראה שאין לעשות אפילו צרכי מצוה.

[משנ"ב ס"ק קב]

וכן אפילו בדיעבד אסור⁽¹²¹⁾.

(121) מה שאין כן בדברים שנשתמש בהם הדיוט [שהאיסור לעשות מהם תשמיש קדושה הוא רק משום שאינו דרך כבוד כמבואר לעיל (סי' קמו ס"ק יב)], ולא משום מיאוס כמו בתשמישי עבודה זרה. שאם כבר עשה לתשמיש קדושה הרי זה מותר בדיעבד, וכן

הלכות בית הכנסת סימן קנד

ביאורים ומוספים

וכגון ברגלים וכדו', כתב לעיל (סי' קנ"ג ס"ק נב) שיש במקום זה קדושה, ובטעם החילוק שבין מקום זה לרחבה, כתב בשו"ת חוות יאיר (סי' נט), שרחבה אף על פי שמתפללים בה, מ"מ אין עושים כן כדי לקובעה כמקום קדושה, אלא אורבה מתפללים בה בתעניות כדי להרגיש טעם גלות, או כדי לבזות את עצמיותם בפרהסיא כמבואר בגמרא (תענית טז, א), מה שאין כן במקום שהוחזק לתפילה, אפילו אם לא הוחזק כן אלא לזמנים מסויימים, מ"מ חשוב הוא כמקום קבוע לאותם זמנים, והרי הוא קדוש, ובשו"ת מהר"ש ענינל (ח"א סי' סג) ביאר החילוק באופן אחר, שברחבה אף בזמן שמתפללים בה עדין מיועדת היא אף לשימושים אחרים, מה שאין כן במקום שהוחזק לתפילה לזמנים מסויימים, שלאותם הזמנים אין הוא מיועד לשום דבר אחר מלבד לתפילה, וראה גם בבית"ל (ס"ב ד"ה השוכרים) שהחמיר למעשה בשכירות מקום לתפילה כשאין להם במשך אותו זמן קביעות במקום אחר, ונעשית באופן גלוי ברשות המלכות, ולענין אהל העשוי על קברו של צדיק, כתב בשו"ת מהר"ש ענינל (שם) שאף על פי ששופכים במקום זה שיח ותחנונים בקביעות, מ"מ אין עליו קדושת בית כנסת כלל, לפי שעיקרו עשוי לכבודו של הצדיק, ולא להתפלל בו בציבור.

[משנ"ב ס"ק ד]

השוכרים בית⁵⁴ וכו', אם-כן אינו אלא צראי ואין בו קדושה⁵⁵.
(3) ולענין אם מקיימים בזה את החיוב המוטל על בני העיר לבנות בית הכנסת, כתב לעיל (סי' קנ"ג ס"ק ב) שאם אין בברכס לבנות בית הכנסת, מחויבים על כל פנים לשכור מקום מיוחד לתפילה, ומשמע מדבריו שכאשר יש יכולת בידם, חייבים לבנות ואינם יכולים להסתפק בשכירות, וכן כתב בערך השלחן (סי' קנ"א).
(4) ומ"מ לנהוג במקום זה מנהג ביוק, כתב השערי תשובה (ס"ק א) בשם כנסת הגדולה שאסור, אף על פי שאין בו קדושה, וכן בסיוע ימי השכירות, כתב בשו"ת מהרש"ם (ח"ג סי' רז) שאף על פי שלכ"ע פקעה קדושתו של מקום זה, מ"מ אין לנהוג בו מנהג ביוק.

[משנ"ב ס"ק ה]

דוקא אם הוא להתפלל לבד, אבל אם הוא בית הכנסת וכו' וכו' ידע טעמו⁵⁶.
(5) וראה בשו"ת כנסת הגדולה שם (סי' כו) שביאר בטעם הדבר, שרק בשכירות בית הכנסת לתפילה בלבד אין בו קדושה, מפני שהמלכות מקפידה שלא יבנו בתי כנסת ללא קבלת רשות, ולכן אם נעשה שלא ברשות הרי זה אקראי בעלמא ואין בו קדושה, אבל אם שכרו בית המדרש שעל זה אין המלכות מקפדת שלא לבנותו ללא קבלת רשות, יש בו קדושה גם אם נבנה ללא רשות [וכמבואר בבית"ל ד"ה השוכרים שלדעת הכנה"ג רק באופן זה שאין להם רשות נחשב עראי, אבל כשיש להם רשות מהמלך, יש בו קדושה].

[ביה"ל ד"ה השוכרים בית]

בנזרי יש בה קדושה, פינן שנקבעו אותו מקום לתפלה בכל משך הזמן ולא באקראי בלבד⁵⁷.

(6) אמנם לענין הזמנה לפי שעה, כתב לעיל (סי' קנ"ג ס"ק נא וס"ק נב) שאינה חשובה הזמנה כלל, ולכן אם מייחד את בית הכנסת לתפילה לזמן, אין בו קדושה אפילו באותו הזמן, וכ"כ בבית"ל לעיל (סי' קנ"א ס"א ד"ה להשתמש), ויתכן שלענין שכירות כיון המשך במילואים עמוד 19

[משנ"ב ס"ק קטו]

כתבי הפוסקים, והוא הדין פרנס שעבר מחמת אנס ומפני אחר תהתי, דקשיעבר אנסו חזר לפרנסותו⁵⁸ וכו', בדקוקא לן במכות [י"ג] וכו', וצ"ע בריטב"א שם מה שכתב בזה⁵⁹.

(181) וכשנמשך האונס כמה שנים, כתב הערך לחם (למהר"י קשטרו) על פי התוס' (שם, א ד"ה וכן) שאין הראשון חזר לשדרתו, וכן כתבו הקרן אורה (נזיר מז, ב) והגר"י קניבסקי (קהלות יעקב בבא קמא סי' מד ס"ז אות ה) [וראה שפת אמת (נזיר שם) שכונת התוס' היא שבאופן זה השני אינו נדחה לחלוטין מפני הראשון אלא שניהם משמשים], ובהגהות בית מאיר (על באר היטב ס"ק לב) נשאר דין זה בצורך עיון.

וכן לגבי שליח ציבור או בעל תוקע שחלה והעמידו אחר תחתיו, כתב לקמן (סי' תקפ"א ס"ק יא) שכשיחזור הראשון לבריאיותו המצוה חוזרת לראשון.

(182) שרק ברצח או בנמכר לעבד אינו חזר לשדרתו, כיון שהם דברים חמורים ומאוסים מאד, אבל בשאר עבירות כל שחזר בתשובה שלמה חזר לשדרתו, ואף מותר למנותו לכתחילה לכל דבר שראוי לו, ואפילו מומר שחזר בתשובה שלמה, חזר לשדרתו.

סימן קנד

דיני תשמיש קדושה וגרות בית הכנסת

[משנ"ב ס"ק ג]

ועזרת שלנו לא צדיפי מכתים ונצרות, שאינן מתפללין בהם אלא קשהם נדקקים⁶⁰.

(1) ולעיל כתב (סי' צ ס"ק סא) בשם הב"ח והמג"א, שצריך לעשות עזרה לפני בית הכנסת דוגמת האולם שהיה לפני ההיכל, וכן נהגו היום בכל מקום, ועל כל פנים טוב להדיר שלא להתפלל שם כי אם בבית הכנסת.

ולענין עזרת נשים, כתב החכמת אדם (כלל פו סעיף טו) שאין בה קדושה כלל, אולם מדברי הפמ"ג לעיל (סי' קנ"א א"א ס"ק א) משמע שיש בה קדושה, וכן כתבו בערך השלחן (ס"ז) ובשו"ת מנחת יצחק (ח"א סי' קיח אות א) שיש לעזרת נשים קדושת בית הכנסת, וכעין זה כתב בשו"ת שואל ומשיב (מהר"ק ח"ב סי' כב) שבעזרת נשים יש קדושת בית הכנסת, כי אף נשים חייבות בתפילה, ולפיכך מותר להפוך בית כנסת לעזרת נשים, ואין בזה משום הורדה בקדושה, ובמקור חיים (סי' קנ"א סעיף יב) כתב, שיש להסתפק אם מותר להפוך בית כנסת לעזרת נשים, ובשו"ת קרן לדוד (אורח סי' לה ד"ה ועתה) כתב, שהסכמת רוב האחרונים היא, שאין לעשות עזרת נשים מבית כנסת של אנשים, לפי שיש בזה משום הורדה בקדושה, ולענין עשיית קפנדריא דרך עזרת הנשים, ראה מה שכתבנו לעיל סי' קנ"א ס"ה על ביה"ל ד"ה לקצר דרכו.

ולענין עזרת נשים הבנויה בתוך ארץ בית הכנסת, ואין מחיצותיה מגיעות עד התקרה, צידד בשו"ת קרן לדוד (אורח סי' לג) שאף לדעת הסוכרים שעזרת נשים אינה קדושה בקדושת בית הכנסת, מ"מ באופן זה לכ"ע יש בה קדושה, כיון שפתוחה לחלל בית הכנסת.

[ביה"ל ד"ה רחבה של עיר]

עין במשנה בירוק. וזה המקום הנה לקם מנעון לזה, ואפילו הכי פיון שהוא רק באקראי אין בו קדושה⁶¹.

(2) ולענין מקום שאין רגילים להתפלל בו אלא בזמנים מיוחדים,

מא באר הגולה

הלכות בית הכנסת סימן קנר

קנר דיני תשמיש קדשה וגרות בית הכנסת, ובו ט"ו סעיפים:

א (א) *רחבה של עיר, אף-על-פי שמתפללין בה בתעניות אין בה משום קדשה, מפני שהיא צראי. יוכן בתים (ב) ונצרות (ב) שמתקבצין בהם להתפלל (ג) באקראי (פרוש, דרך מקרה והנחש, לא דרך קביעות) אין בהם שום קדשה: ב [*] (ד) *השוקרים בית (ה) ומתפללין בו, אין לו דין בית הכנסת: ג (ו) *תשמישי קדשה, כגון (ז) תיק של ספרים ומזוזות, ורצועות תפלין,

שערי תשובה

[*] השוקרים בית. וכן משנה כח"ט סי' כו שאף שאין להם קדשה לענין סוכה מי"ט אין יתלים להג בהם מנהג בידן. וכן מהרי"ט טלו

באר הגולה

* רחבה של עיר וכו', עין במשנה ברורה, וזה המקום הזה להם מנחם להם, ואפילו הכי כיון שהוא רק באקראי אין בו קדשה. וכן מהרי"ט שרעתי דמפל מקום אין לנהג בו דין במקום שהוא, כיון שהוא משום זה: * השוקרים בית וכו', עין במשנה ברורה טעמו של דבר, וזה פתחתי לפי מה דאסברה לנו הלבוש, עין שם. אמנם מעלת תמיד מוכח דאין דין זה אלא בקטן שהיה ר"י בן חב"ב, שלא היה שם רשות להם שתורגמו להמון מקום קבוע לתפלה מפי השולחן, והיו משמיעים את עצמם בתחומים להתפלל, ובכחאי הנהגו אצלו חשבוש אלא צראי, כי היום או מחר יתורגמו ויתפסל באמצע הזמן, מה שאין כן בשוקרים בגלוי כדרך העולם, שעל אותו הזמן ממכורה היא להם, כדאי לש בה קדשה, כיון ששקבש אותו מקום לתפלה בכל משך הזמן ולא באקראי בלבד, ואף-על-פי שלאחר פלות הזמן אפשר שלא ידעה בעל-הבית להשגיח, מפל מקום אין זה מקרי אקראי בעלמא, כיון ששקבש אותו הזמן אין להם קביעות אחרת כי אם שם, וכיון זה משמע גם כן מהכנסת הגדולה, הובא בשערי תשובה, שכתב דאם הוא נצטוה ברשות המלך ונתנו שלא בהצוה וכפ"ל לש בה קדשה, ולענין דשמי שכן נכון לדקא, מאחר שגם בגמרא דמקרי בן חב"ב פתח מהרי"ט ח"ב סימן ד שלא ברירא לה דבר זה, והוא חזק בזה להחמיר על משך הזמן של השכירות ונחבאו בקנסת הגדולה, ואם כן על-פ"ס פנים בשוכר בגלוי כדרך כל ה"אין אין להקל בזה: * תשמישי קדשה וכו', ולענין אי מהני בזה ד' טובי העיר לאפקודי המספחות וכו' וכו', כמו בבית הכנסת המבאר לעיל סימן קנ"ט ע"פ ד, וכתב המגן אברהם שם פסוק ה'ל סע"ה קטן יד ולא מהני שום עצה לאפקודי תשמישי קדשה מהדשמה, עין שם, וכן כתב שם האלה רבה, וכתב בכתבו שם בשער הדין דכן מוכח מדברי הרמב"ן והרשב"א והרשב"א וכו' ריש פרק ג' העיר, ונחמנו שם טובא גם כדאי בבית הכנסת, טעמא מאי מהני ד' טובי העיר, אלא דאסברו לה הרמב"ן וכו' שר"א דלא חמירא קדשה מפל תשמישי מצנה הנזקין לאחר שפוקדים מלשול בהם מצנה, עין שם, ולא שכן כל זה בתשמיש קדשה, אכן הסרי מנדים פסוק קנ"ט אות יד באש-אברהם העיר דמקרי הרמב"ם פרק י מהלכות ספרותה משמע דגם בתשמישי קדשה מהני טובי העיר להוציא לחליו על-פ"ס פנים אם מתפנן לעלות בקוים, והטור ביוה"דעה רפ"ב מוסיף עוד, דכולין להוציא לחליו אפילו למשמי דקטס שקרא טיבא דאיבא טובים במעמד אש העיר, ומשם כמו בבית הכנסת דכולין למכרה ולהוציא משמש בה לחליו וגם המעות זכילו להוציא למשמי בהם שכתב, ובבית יוסף כתב שם דגם הרמב"ם מודה בזה הדין דאיבא טובי העיר במעמד אש העיר, אלא דקצר בלשונו, עין שם בבית יוסף, וכן פתח בשלחן ערוך יוה"דעה שם: אלא דהאחרונים חסדו, דמה יצאו לקשות הרמב"ן וסיעתו, עין בתשובת חסידיוסטר סימן לח שנוחק בזה ומה שכתב שם לתמה על הרמב"ם גופא שדבריו סותרין דברי עצמו ברש דין ד

באר היטב

ברורה שנתקדש מנחו, אבר חקתו, עין מ"א ועין לעיל סי' כו: (ב) ונצרות, ונצרות שלנו נעשו קדש כיון שמתפללין שם תמיד

משנה ברורה

חקתו, כתבו הפוסקים, דהוא הדין פרנס שעבר מחמת אגס ומנו אחר תחיתו, דקשיעבר אגסו חוזר לפרנסותו, (ט) ואין למן לשני שום חלק בפרנסות משום איבה דראשון, (ק) ומפל מקום אין לנהג בו דין בשני, ויחננו לו שום מנח של כבוד בצרכי צבור, אם עבר משירותו מחמת עברה שצעה, אפלו בשוגג, אינו חוזר לשירותו, כדקיימא לן במכות (י"ג) לענין רוצח שגלה לעיר מקלטו ושב, דאינו חוזר לשירותו שהיה לו מקום [מ"א], והאלה רבה מסתפק בזה דאפשר דדוקא ברצח, עין שם, ועין ברשב"א שם מה שכתב בזה: (א) רחבה של עיר, הוא מקום שמתקבצין בו בתעניות להתפלל בו, (ב) מפני שאז הקבוצין רב ואין פתירות כחליון אותן: (ב) שמתקבצין בהם וכו', הינו, אפלו הוא בית פניי שאין דר בה אדם, ואין צריך לוטר אם מתקבצין להתפלל בבית שדרין בו ומשמשין בו צרכיהם, (ג) כדאי אין על זה שם בית הכנסת אפלו מתפללין שם תמיד, כיון שאין מיוחד לתפלה פלד: (ג) באקראי, ונצרות שלנו לא צריפי מפתים ונצרות, שאין מתפללין בהם אלא קשה נחמס, ומפל מקום אפשר לוטר: הואיל ומתפללין שם תמיד כל זמן שהם נחמס, אף-על-פי שהוא אקראי לגבי זה המתפלל, המקום נצטוה קבע לעצמם [מהרי"ט ח"ב סימן ד], ובכירות גדולות (ג) שהנדר להתפלל שם בצורה בקביעות, פשוט דכל קדושת בית הכנסת עליו: אכל ון ופרנס ואצטבא שסביבה, אף-על-פי שפוחת בבית הכנסת אין בה קדשה, ואם היה פוחת נגד הסיכל, יש להחמיר שלא לנהג שם קלות-ראש ואף-על-פי שהמקום חל, הואיל והוא מכון כנגד הקדש איבא ולוהא [שם]: ב (ד) השוקרים בית, לזמן קבוע, (ד) לחנש או לשנה, והטעם: דכיון דכלות זמן השכירות יש בידו בעל-הבית שלא להשכיר להם עוד, אם כן אינו אלא צראי ואין בו קדשה, וזה הטעם מוכח מלבוש, ובעלת-תמיד לא משמע כן, ועין באור הגולה: (ה) ומתפללים בו, דוקא אם הוא להתפלל לבד, אבל אם הוא בית המדרש יש בו קדשה [שערי תשובה בשם תשובת פנסת הגדולה, ואינו יודע טעמו], והואיל דכיון שהוא נצטוה קבע גמור להתפלל וללמד בו כדרך בית המדרש, לא מקרי צראי: ג (ו) תשמישי קדשה וכו', והנה, דאף דבתשמישי מצנה קיימא לן בסימן כא דלאחר שעבר מצותו מטר לנרנן, בתשמישי קדשה אינו כן, אלא אף לאחר שנתפלו ואין דאויין עוד לתשמיש, מפל מקום יש בהן קדשה וצריך לגנון, וגם אסור להשתמש בהן שום תשמיש, ודוקא תשמיש קדשה עצמה, אבל דבר המשמש להשתמש בקדשה, וזהו נביאים וכתובים שהם קדשה, והתיק הדי

שער הציין

(ט) מנהגיהם, ובעין הדין דברכות כ"ח שלא היה אחר-כך לרבי אלעזר בן עזריה שום חלק בגיטאות: (ק) גם כן מההיא דברכות שאמר שם שלא נצברה לגמרי משום מצלין ואין מורידו, כי אם שרבו גמליאל וירוש ג' שבות והוא אסור, ע"ש, ועין ברשב"א ויבא י"ג השפיע דברכנו, עין שם היטב, וכן הוא גמ"ס פנסת התוספות אשר לפניה, אף שקצרו דבריהם, ואף דהנה גדול השני, לפי מאי דקיימא לן ברבי יוסי, לא היה עובר קלל, ואף-על-פי-כן לא היה מקרי חזרה? שאני התם דהו גופא שאינו ראוי בשום פנים לעבד עבודה בארבעה בנרים מנבר דמחלתו גדולה על-פ"ס פנים מכהן הדין. ובהו חוסר קשתי ספר-משנה, ע"ש: (א) הרמב"ם פרק יא מהלכות תפלה: (ב) תשובת חותניאיר סימן נט, הובא בברכ"י יוסף סימן קנ, וכן משמע מלשון הרמב"ם בהלכה כא, ע"ש: (ג) כן מוכח מלשון מהרי"ט שהבאתי פה, ופלגא על הספרותים שמסתפק בזה: (ד) עין פרי-מגדים שכתב דלזמן רב נוטה הנדר דכלי עלאמא נש לו דין בית הכנסת, אבל מלבד לא משמע כן, דכתב דכיון שאין גוף הנדר קבוע, ע"ש, ולענין דעתו פשוט הדין עם הסרי מנדים דהו בודאי לא מקרי אקראי, דהא לא סלה מהרי"ט בן-חב"ב דהרמב"ם, רק מחמת דהו הנדר, רק מחמת דהו הנדר, עין שם, ועין באור הגולה:

